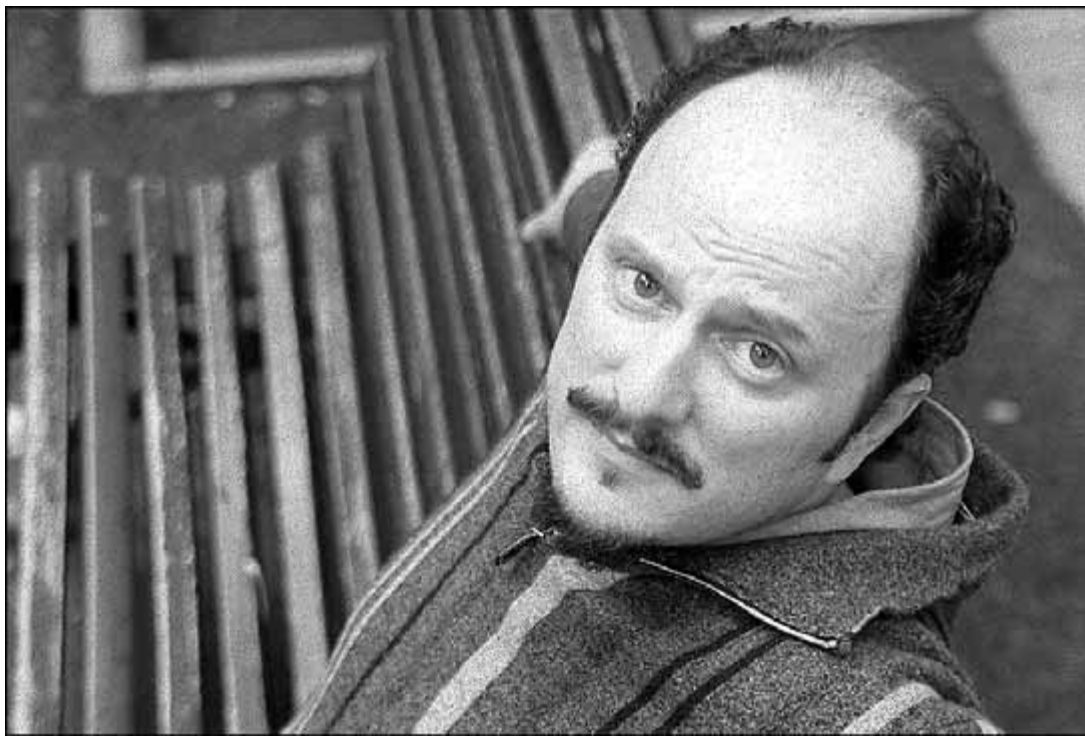

ENTREVISTA

Jeffrey Eugenides

NOVEL·LISTA NORD-AMERICÀ. PREMI PULITZER

JOSEP LOSADA

► ► ►

F.B.V. Precisament l'educació dels nens i nenes és un dels punts que toca la seva novel·la.

J.E. La majoria de pares ja saben que no es pot forçar els nens que els agradi el que no els agrada. Jo li dono a la meua filla algunes joguines que en teoria són per a nens i no li agraden, per més que ho intenti. D'altres sí, no vull pas dir que sigui també una predilecció natural, però a ella, per exemple, li agraden les *barbies* encara que els seus pares hem intentat que no li agradin. I per algunes coses ella es fa més amb els nois que amb les noies, i és molt física, li agrada enfilem-se als llocs... Són mons complexos, els nens i les seves preferències. Però no es pot forçar els nens, perquè ells fan el que volen.

F.B.V. L'hermafroditisme és un tema ja clàssic de la literatura, inclosa, la clàssica i la llatina. Un escriptor català, Josep Palau i Fabre, té un poema en prosa que parla de *Crorimitekba*, un personatge que acaba sent déu, i déu és un ésser hermafrodit que es fecunda ell mateix i crea mitjançant el sexe.

J.E. És que totes les cultures humanes tenen mites sobre els hermafrodites! Plató tenia la idea que l'ésser humà originalment era hermafrodit i que es van separar i per això hem de buscar l'amor en l'altra part, l'altre sexe... També hi ha Tirèsies...

F.B.V. Però el Déu de la nostra cultura occidental, tan etnocèntrica, és sempre mascle.

J.E. Però hi ha moltes més religions que la cristiana i la jueva, i representacions de deïtats femenines, a totes, sigui un déu o un ésser mitològic.

F.B.V. Però malgrat això, el fet que hi hagi éssers que no siguin exactament ni homes ni dones, els ambigus, els intersexuals, és un fet amagat, no se'n parla, no és present a la nostra cultura. Per què?

J.E. Sí que hi és! Recordi el *glam rock*, als anys 70, amb un David Bowie tan androgín, o fixi's en les *drag-queens* d'avui...

F.B.V. Però no és un fenomen integrat en la societat.

J.E. I què?, però hi és. Existeix i té un pes específic, i constant. Hi ha milions d'històries d'homes vestint-se de dones, en Shakespeare, també hi ha les pel·lícules d'Almodóvar... ¿Se'n recorda de Dustin Hoffman a *Tootsie*? Potser no és el que hi ha a tot arreu, però no es pot dir que no hi siguin ni que s'amaguin...

F.B.V. Vaig considerar molt ben trobat el nom de la novel·la, *'Middlesex'*.

J.E. D'una banda, és obvi que remet a la part sexual, el sexe del mig; però també és el carrer on vaig créixer. Als EUA gairebé sempre és un carrer dels barris residencials, amb un nom que prové d'Anglaterra, on hi ha *Middlesex*, que potser es diu així perquè era al mig d'Essex... No ho sé, m'ho

estic inventant. L'origen del nom no té res a veure amb el sexe.

F.B.V. Què en pensa, de la barreja lingüística als EUA? La seva família ha perdut el grec, i moltes altres han perdut les seves llengües d'origen amb la pèrdua cultural que això comporta.

J.E. Quan es va escriure la primera Constitució dels Estats Units van estar a punt de fer l'alemany llengua oficial, però al final va ser l'anglès. Potser ara parlariem en alemany. De tota manera, l'anglès ja no és la llengua dominant a tot arreu. Al meu país hi ha moltes cultures i crec que és força útil que hi hagi una llengua dominant que uneixi la gent. Moltes vegades la desunió, la separació, segueix els models que marquen les llengües, i si als EUA tots parléssim llengües diferents crec que estariem molt més dividits. Alhora, però, hi ha molts dialectes diferents que li atorguen varietat, i molta gent parla dos idiomes. Passa el mateix que a

l'Índia: em sembla que hi ha 32 llengües oficials, però l'anglès és l'única que fa que tots s'entenguin amb tots.

F.B.V. El professor Juan Carlos Moreno, de la Universidad Autónoma de Madrid, em va explicar que precisament molts dels que parlaben l'anglès a l'Índia no s'entendrien amb els que parlen anglès a, per exemple, Jamaica; són gairebé dues llengües diferents, o dos dialectes molt distants.

J.E. Això és el mateix que va passar aquí amb el llatí, quan va donar el castellà i el català, però ara passa amb una llengua a tot el món. Als mateixos Estats Units hi ha gent de moltes cultures diferents, jo anava a escola amb gent que tenia les arrels en altres llocs del planeta, i això és enriquidor, però és més fàcil que utilitzin una sola llengua, és una qüestió pragmàtica, de vegades. Trobo que seria molt idealista creure que tothom pot parlar la seva llengua i que ens entendriem, forma part de la cultura del meu país; com que

“Si als EUA tots parléssim llengües diferents, crec que estariem molt més dividits”

funciona, a mi em sembla que està bé. Podria haver estat el castellà en comptes de l'anglès, però va resultar així.

F.B.V. A Berlín ha viscut la immigració, però ha vist que hi ha l'immigrant de primera classe, que és europeu o nord-americà, i el de segona, que és de països més pobres i, en especial allà, de Turquia.

J.E. Sí, és cert. Per a un nord-americà és una mica impacant la poca integració turca, però és un fet europeu. Als EUA no tenim una identitat nacional gaire definida, i això és una mica tràgic, però tothom que hi entra pot ser nord-americà bastant ràpid. Si ets alemany sí que tens una identitat que és ser alemany; és una identitat més forta, i costa molt ser estranger i sentir-te mínimament alemany, no tens la sensació de pertànyer-hi. Els alemanys no veuen els turcs com a alemanys, encara que visquin allà fa dues generacions i parlin alemany. A poc a poc va canviant, però encara ara alemanys educats, amb cultura, poden dir certes coses dels turcs que no es podrien dir als Estats Units sense que et cagués la cara de vergonya, com a mínim.

F.B.V. Però a la seva novel·la, quan la Callie va a viure a Grosse Pointe s'adona que potser no és tan nord-americana com es pensava, veu que hi ha aquesta altra manera de ser-ho, i per això també a la família els ofereixen les cases que els ofereixen i no les millors que podrien comprar...

Una aposta segura

► Jeffrey Eugenides (Detroit, 1960) va néixer de pare d'origen grec i mare d'origen irlandès. La seva primera novel·la, *Las vírgenes suicidas* (Anagrama, 1994), publicada el 1993 als EUA, va sorprendre tothom i va donar-lo a conèixer a tot el món, especialment després de l'èxit de la seva adaptació cinematogràfica, a càrrec de Sofia Coppola. L'any 1996 la prestigiosa revista nord-americana *Granta* el va incloure a la llista dels vint millors escriptors menors de 40 dels EUA.

La seva segona obra, *Middlesex* (Anagrama / Empúries, 2003), confirma que no era una aposta inversemblant. *Middlesex* li ha costat gairebé deu anys d'escriptura a temps complet, un temps durant el qual ha pogut investigar la història de la seva família paterna, que va arribar als EUA expulsada del que avui és Turquia, des de la cremada ciutat d'Esmirna, una fugida de què fa ús a la novel·la com a punt de partida d'un gen recessiu que provoca el pseudohermafroditisme del seu protagonista. Fent un camí gairebé a la inversa que els seus avantpassats, però sense ser-hi forçat, Eugenides va emigrar a Europa i fa uns anys que viu a Berlín, on va arribar gràcies a una beca, i s'hi ha quedat. *Middlesex* va guanyar el premi Pulitzer de literatura l'any 2002, i enguany ha estat finalista del premi Medícis -que va guanyar Enrique Vila-Matas.

J.E. Crec que totes les cultures han de passar per aquesta dificultat; el que ara passa a Alemanya, quant a la immigració, és el que passava als anys 60 i els 70 als EUA, i encara hi existeix, però en menor mesura. Això també té a veure amb els WASP [*white, anglosaxon and protestant*, blancs, anglosaxons i protestants], que durant molt de temps s'han pensat que ells eren els autèntics nord-americans, que allò era seu. Són gent que s'estudien els seus orígens i remunten la seva genealogia a temps del *Mayflower*, i es pensen que són més nord-americans perquè les seves famílies són allà fa més de dos-cents anys, i això és ridícul, perquè en tot cas els americans de veritat són els indis. Allò és el que els passa a famílies com els Bush. Són uns esnobs.

F.B.V. Em va sorprendre molt que la Callie, a la seva novel·la, una noia que es veu curiosa, que pressent que li passa alguna cosa, no miri la vida més de cara, que, per exemple no s'investigui els genitals fins que ja sap que no és com ha de ser... que no se'n adoni abans de res, en definitiva. Em resulta inversemblant.

J.E. Però això té a veure amb la formació de la identitat. ¿A qui ho preguntaria, a la seva mare, que mai li ha explicat res sobre la sexualitat? El més secret i vergonyant és la sexualitat, i si et preocupa et preocupa explicar-ho a algú, no vols que ningú ho sàpiga, potser ni tu mateix. I tot li passa en cosa de sis mesos, abans ella era una nena norlavors, quan va al metge i investiga i veu l'informe d'amagat, és quan té la revelació i veu una veritat que fins llavors intuïa però no n'era conscient. És com si tens càncer: pot ser que vulguis saber-ho, però també pot ser que et trobis malament i creguis que pot ser càncer i no en dius res a ningú perquè vols amagar-t'ho, vols no tenir-ne; és com si el fet de saber les coses fos el que els dona existència. És clar que podria haver actuat de moltes maneres, però la Callie va actuar d'aquesta i no d'una altra.

F.B.V. Potser té més a veure a saber qui ets.

J.E. Una vegada que llegeix l'informe del metge és més oberta a saber qui és, a trobar la veritat sobre ella que abans, però alhora d'alguna manera se'n vol amagar. Sap que té alguna cosa diferent; però ¿per què no s'ha de poder solucionar? I ella ho soluciona assumint que el seu problema no és un problema. I si no hi ha problema no hi ha solució. Vull dir que el que fa és assumir la seva identitat, que és complexa però única, i que inclou el fet que ha estat educada com a nena, però se segueix sent un ésser humà, i això és el que importa.